

אש הפרשה

נושא בפרשת השבוע
על פי ספרי החסידות

פרשת ויקרא

- א"ף זעירא -

מעלת החסרונות של האדם

תוכן העניינים

פרק א

השראת השכינה בתוך חסרונות האדם דייקא

אל"ף זעירא | כל זה איננו שוה לי | הנחשלים אחריו | להרים את החסרון ולהביט עליו כמקום ששם שורה השכינה | ההבדל בין 'ויקרא' של משה ל'ויקר' של בלעם | כל אחד יש לו חולשה אחרת בעבודת ה' | טענת השכינה מה יועיל התיקון בימי הגלות

פרק ב

חסרונות בני האדם מאחדים אותם לאחדים

כל אחד צריך להגיע לאחרים מחמת החסרון שבו | כלל ישראל הוא קומה שלימה שיש בה ראש ידים ורגלים | כל פרטי הבריאה לווים ונוטלים זה מזה | כשיש אחדות יש מטרה משותפת לכולם | הראש הוא לפי ערך הגוף | עבודת ימי הפורים - ללחום עם הרגשת הפירוד | מחצית השקל - לייחד את ישראל בשורשם

"כאשר יתגלה לימודך בעולם ויובלו לעלות עליות ויהודים כמותך"

"אש הפרשה"

נושא בפרשת השבוע על פי ספרי החסידות

מאוצרותיו של מורינו המשפיע

מוה"ד יחיאל יהושע שיינפעלד שליט"א

להרשמה 02-5026558

ניתן להרשם בדוא"ל A33613613@gmail.com ולציין שם המבקש וכתובתו או בכל מוקדי 'נדרים פלוס' קוד 978

אש הפרשה

נושא בפרשת השבוע
על פי ספרי החסידות

הוצאת

אש החסידות

מרכז עולמי
להפצת לימוד ספרי החסידות

בית שמש

טל. 02-5026558
פל. 0533-120-760
פקס 02-5702061
אימייל A33613613@gmail.com

©

כל הזכויות שמורות

הארות והערות
יתקבלו ברצון במערכת

אדר ב' תשפ"ב

אש הפרשה

- אל"ף זעירא -

מעלת החסרונות של האדם

- א -

השראת השכינה בתוך חסרונות האדם דייקא

ובאמת יש לכל אחד מאיתנו 'אל"ף זעירא',
כי כל אחד יש לו איזה חסרון ומיעוט שגורם לו
להרגיש שאינו מוצלח ואינו מוכשר ואינו
מושלם.

אנשים אינם אוהבים לפגוש את החסרון
ואת הכשלון, הם נוטים להאשים אחרים בכל
הכשלונות, כי אינם מסוגלים לראות את עצמם

אל"ף זעירא

ספרי החסידות^א הדגישו את האל"ף זעירא
שבתוך 'ויקרא אל משה', הרומזת על מידת
הענוה והשפלות של משה רבינו שהיה 'ענו
מאוד מכל האדם', ובשבילה זכה להשגת
התורה וכל מדריגותיו העצומות.

דרך אלף בינה זעירא היינו מקטנת ומזערת עצמה אל משה
שהיה עניו מאוד.

עוד ירמוז א' זעירא, על דרך ששמעתי אומרים בשם ר' יוסף
מגיד מישרים דק"ק פולנאה זללה"ה שאמר על מה שאומרים
העולם שהלומדים לערנן יא והחסידים לערנן ניט, שהאמת
שהלומדים כל מה שלומדים יותר הם גדולים בעיניהם ויחשב
בעיניהם שכבר למדו הרבה כל הצורך, והחסידים כל מה
שלומדים יותר הם יותר קטנים בעצמם, וזהו כל מגמתם
שלומדים את עצמם להיות קטנים ושפלים בעצמם, והוא
שרימו א' זעירא א' לשון לימוד זעירא להקטין עצמם.

א. ראה דגל מחנה אפרים (פר' ויקרא): 'ויקרא אל משה', ויקרא
'א' זעירא ובודאי רמיזא מרמזא איזה דיבור. ובתחילה נקדים
להבין מפני מה התורה נקראת 'תורת חסד' כמו שכתוב (משלי
לא, כה) 'תורת חסד על לשונה', הדנה התורה נמשלה למים ומים
הוא בחינת חסד וכמו שמים זוחלין ממקום גבוה והולכין למקום
נמוך כן התורה הקדושה לא תמצא אלא במי שמשפיל עצמו
ואינה יכולה להתקיים במי שמתגאה בעצמו (עירובין נה. ותענית
ז). והוא גבוה בעיניו אז התורה הקדושה נראית לו רחוקה
וגבוהה יותר ממנו כידוע שהיא ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים
ואי אפשר לו להשיג ולראות אמיתת התורה, רק מי שמקטין
עצמו אז התורה גם כן מקטנת ומצמצמת עצמה לו בכדי שיוכל
להבין עמקי סודותיה, ויש לומר שמרמזת אל"ף היינו התורה על

לתת לעצמינו דיבור טוב של הערכה, מותר רק להלקות את עצמינו ולמצוא בכל דבר רק את החסרון שבו, וככל שמצליף יותר את עצמו הרי זה יותר משובח ויותר צדיק ופרוש, ועל כן לא נתפלא לראות איך בכל פעם אנו מוצאים את עצמינו שוב רק עם החסרון, כאשר כל שאר המעלות הגדולות אינן ניכרות כלל ואינן עולות בשם, ומתוך סדר שלם של כמה שעות לימוד בתורה הקדושה אנו יוצאים עם הרגשה של 'ביטול תורה' מחמת אותן דקות בודדות.

אין להקל בחומר האיסור של ביטול תורה, אבל ההרגשה הזאת אינה נובעת מתוך ביטול תורה אלא מתוך רצון ושאיפה להגיע לשלימות מוחלטת, והרי אין שלימות בעולם.

אילו היה כואב לאותו יהודי הצער של ביטול תורה, היה מחליט לעצמו: מחר אני הולך להתחזק, היום בערב אני הולך להוסיף עוד שלוש דקות כדי להשלים ולתקן את החסרון, אבל הרגשת העצבות הממלאת את לבו בטענת 'כל זה איננו שווה לי' - שורשה ברצון להגיע אל השלימות המוחלטת, והרי אנו בני אדם, ואי אפשר לבוא לידי שלימות.

הנחשלים אחריו

ואכן עמלק הגיע אל 'הנחשלים אחריו', הוא היה פיקח וערום וידע לתפוס את כל אחד בחסרונות ובחולשות שלו, שם היה מטלטל אותו, ולוחש באזניו: מה לך כי תצטדק ותתחסד? הרי יודע אני את כל חסרונותיך, ממני אי אפשר להחביא כלום, כאן אתה נכשל בתאוות האכילה, כאן בשמירת העינים, כאן בכוונה בתפילה וכאן בביטול תורה.

שם במקום החסרון עלה הספק בלבבן של ישראל 'היש ה' בקרבינו אם אין? ושם היה אחיזה לעמלק הרשע.

עם חסרון, הם לא יכולים להביט בעיניהם על 'הגארנישט' שבהם, והם מעדיפים לחפש רק את ההצלחות ולראות את עצמם מוצלחים, ובאם לאו מרגישים עצמם יבשים בחוסר כל.

גם אותם המתעקשים בכל פעם לראות את עצמם כמוצלחים ומוכשרים, ומחפשים רק את ההצלחות, בכל זאת - תמיד יופיע איזה כשלון ואיזה חסרון, כי אין שלימות בעולם, ובעל כרחו יפגוש האדם את חוסר היכולת שלו נוכח האין סוף שהוא תכלית השלימות, שלימו דכל סטרוהי.

'כל זה איננו שווה לי'

גם המן הרשע, לא היה חסר לו כלום, הוא הגיע אל המקום הגבוה ביותר, כולם כרעו לכבודו, אך 'כל זה איננו שווה לי', כי יש איש אחד שאינו כורע ומשתחוה לו. או הכל או כלום.

ועל דרך זה בעבודת ה', יש יהודים היושבים ולומדים מבוקר ועד ערב, הם עמלים בתורה שעות ארוכות ברציפות, אך לפתע הם מוצאים את עצמם באמצע שיחת חולין, כל השיחה נמשכה רק שלוש ומחצה דקות בלבד, אך - "כל זה איננו שווה לי!" הם הולכים לביתם בסוף היום עם הרגשה של 'ביטול תורה'!! הם מצליפים בעצמם: איך נכשלת?! גחלי רתמים!

אילו היינו מאמינים כי כל דיבור של תורה, כל אות של תורה, היא כמו אש גדולה בוערת עד לב השמים שעל ידה זוכים להתדבק באין סוף ב"ה, היינו מחשיבים ומעריכים את כל אותן שעות שהתמדנו בתורה הקדושה, ולא היינו נעצבים כ"כ מה'ביטול תורה' של אותן דקות בודדות, אבל מה לעשות שרבים מאיתנו רגילים ש'אסור ליהנות מדברי תורה', אסור

שבעולם, אפילו במקום חטא ובמקום טומאה, כדכתיב (ויקרא טז, טז) 'השוכן איתם בתוך טומאותם' ודרשו ז"ל (יומא נו:)) אפילו בשעת שהן טמאים שכינה עמהם. אבל במקום אחד אין הקב"ה רוצה להשרות שכינתו - והוא במקום שיש גאווה והתנשאות, כמאמרם (סוטה ה.) כל אדם שיש בו גסות הרוח - אמר הקב"ה: אין אני יכולין לדור בעולם.

וכדי שהשכינה תוכל לשרות בישראל יש בכל אחד מאיתנו 'חסרון' מסויים. מי שיודע ללמוד בעיון אין לו שליטה כ"כ בבקיות, ומי שהוצק חן בשפתותיו לדבר בלשון לימודים אינו יכול למשוך בעט סופרים, וכן כיוצא בזה יש לכל אחד בחינה של 'שתום העין'.

היהודי עומד ומבקש מהקב"ה שיקח ממנו את החסרון הזה, כי החסרון מזכיר לו שאין בו שלימות והוא אינו מסוגל להביט על החסרון הזה, אבל אינו מבין שדווקא על ידי החסרון הזה נעשה אצלו מקום ראוי שיוכל לחול ולשכון שם השראת השכינה.

זהו הדרך שהורו לנו ספרי החסידות איך להביט על החסרונות והנפילות שלנו, לא לתת מקום לעמלק והמון להפיל אותנו על ידי

להרים את החסרון ולהביט עליו כמקום ששם שורה השכינה

ואיך מטפלים עם קליפת עמלק והמון?

ספרי החסידות מגיעים עם חידוש גדול ומודיעים לנו: אסור לנו להישבר מחמת החסרון שיש בנו, אדרבה, יש ליקח את החסרון ולהרים אותו.

ומובא **מהבעש"ט** הק"כ כי בלעם הרשע היה טמא בכל חושיו, ומצדו לא היה שייך כלל שישרה עליו רוח הנבואה, אבל ההכרח היה עצום מאוד לעשותו נביא, שלא יהא פתחון פה לאומות העולם לומר שלא היה להם נביא, ולא היה עצה איך יוכל לחול עליו רוח הנבואה. מה עשה הקב"ה, סימאהו וסתם לו אחת מעיניו, ולא היה יכול לחטוא בזה העין, ונמצא שהיה אצלו איבר אחד בגופו שלא חטא בו, ועל ידי שהיה 'שתום העין' היתה הקדושה והנבואה יכולה לשרות עליו.

ועל דרך זה, כאשר יהודי יש לו מעלות וכשרונות, והוא מחזיק עצמו לתלמיד חכם ועובד ה', הנה במקום הזה אין השכינה יכולה לחול, כי יש שם 'ישות' והתנשאות והרגשת עצמו, והרי ידוע שהקב"ה שורה בכל מקום

אכן בלעם הרשע היה היפך מזה, כי טמא את החושים החיצוניים, כמו שאמר רבותינו ז"ל (סנהדרין קה.) שבא על אתונו, ועוד היה מעונן ומנחש ומכשף וקוסם קסמים, והאיך היה יכול לשרות עליו רוח הנבואה, ולא היה זה אפשר מצדו כלל, אבל ההכרח היה עצום מאוד לעשותו נביא, שלא יאמרו האומות אתה רחקתנו כנ"ל, לזאת היה הענין הזה קשה מאוד, כי לא היה עצה איך לעשות עמו.

מה עשה הקב"ה, סימאהו וסתם לו אחת מעיניו, ולא היה יכול לחטוא בזה העין, ועל ידי כך חלה הקדושה והנבואה עליו על ידי זה העין שלא חטאה, וזהו שגילה לנו התרגום ופירש על שתום העין דשפיר חזי, רצה לומר מדהיה סומא באחת מעיניו, לזאת היה שפיר חזי הנבואה, אבל אם לא היה שתום העין לא היה בו מקום ודרך לחול עליו הנבואה.

ב. ראה קהלת יצחק (פרשת בלק): 'וישא משלו ויאמר נאום בלעם בנו בעור ונאום הגבר שתום העין'. ובתרגום פירש ואימר גברא דשפיר חזי, שמעתי בשם **הבעל שם טוב** זלה"ה, דכוונת התרגום הוא כן, דאיתא במדרש (במד"ד י, כ) הובא ברש"י ז"ל מפני מה השרה הקב"ה שכינתו על גוי רשע, כדי שלא יהיה פתחון פה לאומות, לומר שאילו היו לנו נביאים חזרנו למוטב וכו', וזאת ידוע דלמעלת הנבואה היו צריכין קדושה יתירה, והנה האדם יש לו חמשה חושים, חוש הראיה וחוש השמיעה וחוש הטעם וחוש הריח וחוש המישוש, וכנגדן יש לו חמשה חושים רוחניים כמו שכתוב (קהלת א, טז) 'ולבי ראה הרבה חכמה', ונתת לעבדך לב שומע' (מלכים א' ג, ט), 'הריחו ביראת ה' (ישעיה יא, ג), וכן יתר החושים (כמבואר בקה"ר א, לו) **וצריך האדם לטהר ולקדש את החושים החיצוניים הגשמיים, ועל ידי זה חלה הקדושה על חושים הפנימיים הרוחניים, ותחול עליו רוח הנבואה.**

הגילוי הגדול של הקב"ה למשה רבינו, היה רק משום ה'אל"ף זעירא' שלו - שזהו תכלית השפלות עד ביטול מוחלט.

משה רבינו ובלעם הרשע - היו שוים במדרגת הנבואה, ויתכן שבלעם היה אפילו גדול יותר ממשה רבינו!

ובכל זאת יש הבדל גדול ביניהם, כי אצל משה רבינו ע"ה נאמר 'ויקרא' עם אל"ף זעירא, הוא ראה את החסרון שהיה בו [לפי רוממות מעלתו], כדכתיב (תהלים ח, ו) 'ותחסרהו מעט מאלקים', וידע שבתוך החסרון הזה - שם דייקא נמצאת נקודת החיבור שלו עם השראת

חסרונות אלו, אלא לראות את המעלה המיוחדת של החסרון הזה, כי דווקא על ידי חסרון זה נעשה אצלינו מקום להשראת השכינה! חסרון זה - הוא המשכן והוא בית המקדש שלנו! וכנזכר בפרשה הקודמת 'אלה פקודי המשכן' שהוא מלשון חסרון ופקידה [על דרך (במדבר לא, מט) 'לא נפקד מומנו איש'], ששם שורה השראת השכינה.

החבדל בין 'ויקרא' של משה ל'ויקרא' של בלעם

עין באור אין סוף, והם עצמם אור אין סוף באחדות הפשוט וישראל למטה אהרן ותקפין ביה ואתה ה' אל תרחק אע"ג דאנת תסתלק אל אור אין סוף לא תרחק מינן וחוזרין האורות ומאירין ומתלבשין בכלים להאיר לב"ע לעולמות ולנשמות כן יהיה אל הנשמות אחר תחיות המתים מתפשטין מן הכלים ומתדבקין ממש באור אין סוף בחד קטירא אתקטירנא ביה בקב"ה בהפשט מכל וכל ומתענגין ומשתעשעין באור ונועם אין סוף וחוזרין אל הגוף והכלי להאיר ולהשתעשע גם הגוף באור הזה והוא שלימות, מה שאין כן בזמן הזה כשכא העת להתקשרות הנשמה באור אין סוף בהפשט לגמרי מת הגוף והם עולין כל אחד לפי מדרגתו לנועם עליון, ואין זה שלימות.

וזהו המשך הענין 'אתקיים משה בשלימו ולא בכלא דהא אסתלק לגמרי מאתתיה' שהוא בחינות כלי וגוף ונתלבש בחשמל ולא ידד למטה ואין זה שלימות. ובספרי קדמאה אמרי לשבחה שעלה משה בחייו למדרגות הצדיקים בגן עדן כמו קודם החטא ונזדווג בשכינתא ואנן הכי תנינן מה דאסתלק לעילא יתקשר לעילא ולתתא וכדן איהו שלי כן זהו עיקר השלימות להיות למעלה ולמטה כמו שבארנו, ומשה לא זכה לזה אלא משיח יזכה לזה לגמרי במדרגתו אור קדמאה דלא אשתי בכל אתר, וכל כך מאיר כשהוא למטה כמו שהוא למעלה ומבאר והולך אלף זעירא סוד הכתר יחידה שאינה מאירה אלא לערך מלכות כמבואר בגלגולים סודו.

על דרך זה כתב בהיכל הברכה (פר' ויקרא): **הגם אשר הוא מדרגה גדולה בעת שהיה מלבוש משה בגוף חשמל"ש שהולכין בו הצדיקים בגן עדן וכבר נסתלק מן חיזו דגוף דהאי עלמא לגמרי, עם כל זה אין זה שלימות אמיתי כי תכלית השלימות הוא להיות מעלה ומטה. וכך שמעתי מאת אדמו"ר מהור"ר אברהם יהושע העשיל ממצביזי מה שקבלתי ממורי ורבי רבינו אלימלך, אובין הונטין הונטין אובין] - להיות בבת אחת למעלה ולמטה, וכן למטה ולמעלה.**

ג. ראה זוהר חי (על זה"ק בראשית כו): **כי כל כללות הוא מאור הכתר אין, ואין שום חיצוני יכול לינק מאור אין, שהוא מזל לישראל דייקא, אשר לא ימד ולא יסופר.** וזהו שאמר מרן (ליקוטי תורה פרשת כי תשא ד"ה ויתן על פניו מסוה), שהיה למשה אלף נהורין של אלף למד שין דלת יוד, ואחר חטא עגל נשאר לו אחד מן אלף בסוד א' זעירא. הרי בלאו הכי חסר אחד מאלף, א"כ לא נשאר לו כלום, אלא שזה האחד הוא כללות שאינו נפגם בחטא אין' אלף זעירא זה נשאר לו.

ד. כדאיתא בספרי (וזאת הברכה שנו, ט): 'ולא קם נביא עוד בישראל כמשה' בישראל לא קם אבל באומות העולם קם, ואיזה זה, זה בלעם בנבעור. אלא הפרש יש בין נבואתו של משה לנבואתו של בלעם משה לא היה יודע מי מדבר עמו, ובלעם היה יודע מי מדבר עמו, שנאמר (במדבר כד, טו) 'אדם שומע אמרי אל', משה לא היה יודע מתי מדבר עמו עד שנדבר עמו, ובלעם היה יודע מתי מדבר עמו שנאמר 'ויודע דעת עליון'. משה לא היה מדבר עמו אלא כשהוא עומד שנאמר (דברים ה, כח) 'ואתה פה עמוד עמדי', ובלעם היה מדבר עמו כשהוא נופל שנאמר (במדבר כד, ד) 'מחזה שדי יחזה נופל וגלוי עינים'. משל למה הדבר דומה לטבחו של מלך יודע כמה הוצאות יוצאות למלך על שולחנו.

ה. ומבואר בזה"ק שהחסרון אצל משה היה בכך שפירש לגמרי מהגשמיית ולא היה יכול להיות בדביקות הנשמה בתוך העסק הנשמי והגופני.

וזה לשון הספה"ק זוהר חי (על זה"ק בראשית ולד): **כי לעתיד בימי משיח שיזכה ליחידה דעתיק רדל"א דאצילות אזי יהיה תחיות המתים לעמוד בגוף ונשמה, ולכאורה נראה שזה יהיה חסרון אל הנשמה המאירה ודבוקה בכל רגע באחדות אור אין סוף שתהיה מלובשת בגוף אע"פ שיהיה מזוכך אע"כ לערך הנשמה יהיה צימצוה ומיעוט אור אל הנשמה. אבל הענין, כי כן שלימות רצון נשלם במה שהאציל וברא ויצר ועשה שיהיה הכל למעלה ולמטה כמו כל הספירות מתדבקין ומתקשרין בכל הרף**

וירגיע עצמו באמרו שחסרון זה הוא הגורם להשראת השכינה, אלא יש לו לעבוד להשלים עצמו ככל היותר כי זה כל האדם להוסיף ולהשלים קומתו ככל האפשר וככל אשר תשיג נפשו. ואם ידאג שמא לא יהא לו מקום להשראת השכינה, מובטח לו שלעולם לא יגיע אל השלימות, אבל אל ירפה ידיו בעבודת קונו משום טענה זו בשום אופן, ובכל זאת לא יתעצב אל לבו מחמת חסרון השלימות - 'לא עליך המלאכה לגמור, ולא אתה בן חורין ליבטל ממנה' (אבות פ"ב מט"ז).

כל אחד יש לו חולשה אחרת בעבודת ה'

על דרך זה יש לרומם אצל כל אחד את התחום החלש שהוא מוצא את עצמו נכשל בו שוב ושוב.

יש אחד שמצליח ללמוד ואינו מצליח להתפלל. יש אחד שמצליח במידות אבל אינו מסוגל להשכים בבוקר עד שעה מאוחרת. יש אחד שאצלו יש מלחמה מיוחדת על ענייני קדושה, ויש אחד שצריך התגברות בעמוד גמילות חסדים.

השכינה, ולפיכך היה נעמד בשעה שנגלה עליו שכינה והיה מרומם את החסרון מתוך ידיעת מעלתו של החסרון.

זהו שורש לכל רפואות הנפש - על ידי שפועל בנפשו שיוכל להביט על חסרונותיו ואפילו לגלות אותם לאחרים, כי מקבל את עצמו יחד עם חסרונותיו מחמת שידוע שכל אחד הוא כללות שלימה שיש בו מעלות וחסרונות.

וכן איתא **מהבעש"ט** הק"י שבתבות אלו - 'ויקרא אל משה' נרמזות כל הרפואות שבעולם. ואפשר שזהו כוונתו הנעלמת, שהרפואה לכל דבר תלוי בכך שהאדם מסוגל להביט על חסרונותיו ולא לחפש תמיד רק אחר הצלחות.

אך אצל בלעם נאמר 'ויקר' בלי אל"ף זעירא, והיה נופל בשעת הגילוי, כי הוא לקח את החסרון כחסרון בשלימותו ולא היה מסוגל להביט על החסרון בשום אופן, בבחינת 'מחזה שדי יחזה, נופל וגלוי עינים' כאילו אין לו חסרון של 'שתום העין'.

ובענין זה יש להדגיש כי כאשר יש לאדם חסרון מסויים בעבודת ה' ובעבודת המידות וכיוצ"ב, לא יאמר לעצמו שלום עלי נפשי

מום ובזה התפאר אותו רשע דו"ל עכ"ל בשם הקדוש מלובלין זצוקללה"ה. ועתה יכולין להבין הגמרא דמשה בעצמו הרגיש שהוא הגרוע מכל ישראל והי' לו מדת השאה הבין שמדת היראה מלתא זוטרתא שכל איש מישראל יכול להשיג זאת. וזה כונת הגמרא דלבי משה מלתא זוטרתא.

ז. ראה **היכל הברכה** (פר' ויקרא): לזה אמר מרן **הריב"ש טוב** שכל הרפואות למד מפסוק 'ויקרא אל משה'.

ח. ואיתא **בהיכל הברכה** (פר' בלק) שזכר בתורה שלוש פעמים 'עולתך' חסר, שתי פעמים זכר 'עלתך' אצל בלעם, ופעם אחת אצל אהרן הכהן. אבל אצל אהרן היה החסרון סיבת בחירתו - 'למה אתה בושך לכך נבחרת', ואילו אצל בלעם הרשע היה סיבת נפילתו.

ו. ובסו"ס צמח דוד הביא ד"ת מהר"ן מנאוואריא, וז"ל: ק. ובאופן אחר אמרתי, דשמעתי בשם הקדוש החוזה מלובלין שפירש הפסוק דאמר בלעם נאום הגבר שתום העין, במה התפאר עצמו אותו רשע בשתום עינו, והסביר שזאת יודעין שאין הקב"ה משרה שכינתו כי אם על דכא ושפל רוח. ועל בעל גאה אומר הקב"ה שאין אני והוא יכולין לדור במחיצה אחת. ויש שני מיני ענוות, הא' מצד שמרגישיין עצמם לאיש מלא חטאים ופנימות, ויש מחמת שהאיש הוא בעל מום. ממילא הוא בשפלות נגר שאר אנשים וזה הי' בין משה רבנו לבלעם הרשע, דמשה רבינו הרגיש בעצמו דמה שהקב"ה השרה שכינתו עליו מחמת שהוא שפל ונבזה יותר מכל ישראל ולזה מצא הקב"ה להשרה שכינתו עליו ולא על שאר מישראל, ובלעם הרשע אמר להיפך לא תדמו שמה שהשרה הקב"ה שכינתו עלי מחמת שהוא גרוע, לא, אלא מחמת שענוות שלו באה מחמת שתום העין מחמת שהוא בעל

ואיתא **בוזה"ק** (ויקרא יז.) שגם השכינה יש לה כביכול טענות כלפי הקב"ה.

השכינה אומרת אל דודה: 'הגידה לי שאהבה נפשי', הגד נא לי דודי העליון, איזה תועלת יש לך מהגלות הארוכה הזאת. הרי אנו לא נמצאים כאן סתם בעונש על העבירות שעשינו, אלא יש כאן דרך של תיקון. ואיך יוכל יהודי בעומק חשכות הגלות, כאשר רוב מצוות דאורייתא אי אפשר לקיים בזמננו, לתקן בכך את מיעוט עבודתנו בזמן בית מקדש ראשון ושני. ואפילו המצוות שנשארו לנו, אין לנו מוחין, אין לנו אור, טרודים ולחוצים אנו בשעבוד מלכיות ובטרדות הפרנסה, מיום ליום מתגבר החושך ותוקף הנסיגות העצומים, וא"כ 'איכה תרעה' - איך תזון ותרעה את עצמך בשנות הגלות מעבודתן של ישראל, שהרי ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים, 'איכה תרביץ בצהרים' - איך יגיע התיקון לנפש האלוקית שנחשך אורה בקדרות הגלות.

והתשובה על כך כתב בספרה"ק **אור התורה** להצ"צ (שיה"ש עמ' קיג)^ט, שאור הגאולה אינו

היהודי תולה עיניו למרום, אלא ה' הושיעה נא, איני יכול יותר!

בסתר לבו יש לו מקצת טרוניא ותרעומת כלפי הבורא ית': למה פלוני קופץ כל יום מיטתו בהשכס בבוקר, בזריזות. תוך רבע שעה הוא כבר לאחר המוקה וכבר שקוע בסדר הכנה לפני התפילה, ואילו אני צריך לערוך מלחמה גדולה בכל בוקר. למה אצל ידידי הולך התפילה בקלות ואילו אני מתקשה לכזין פירוש המילות. למה אלמוני מסוגל להעמיק שעות ארוכות בסוגיא אחת עם כל המפרשים ואני יכול בקושי להבין את התוספות. מדוע חברי זוכר כל מה שלומד, בור סוד שאינו מאבד טיפה, הוא יכול לצטט לשונות ארוכים של מפרשים, ואני שוכח לאחר כמה דקות מה שלמדתי. למה יש כאלו שאין להם נסיגות בענייני קדושה, ואני צריך להתאבק במלחמה אדירה עם יצרי מדי יום?

טענת השכינה מה יועיל התיקון בימי הגלות

בתורה ומצות כו' משא"כ כשהיו איש תחת גפנו כו' והיו עוסקים הרבה בתורה כל זמן הבית השני, וא"כ הרי אדרבה, בגלות נתמעט אור וגילוי המשכת אלהות בנפש ומהו התיקון כו'.

וזהו ענין 'איכה תרעה' איך תזון גרמך כו', וכיון שכן בגלות המר שיש בו ביטול תורה ומצות הרבה שהרי רוב המצות עשה אי אפשר לקיים בגלות שאין לנו עכשיו לא קרבן ולא כהן עומד ומקריב כו' ורק ערך חלק רביעי ממנין רמ"ח מצות עשה הוא שאפשר לקיימם וא"כ 'איכה תרעה' איך תזון גרמך כו'. וזה 'איכה תרעה' כו' בגלות שהוא ביטול תורה ומצות, וא"כ איך יהי בחינת פרנסה לאביהם שבשמים שיהי' התלבשות אור אין סוף ב"ה בגופא דמלאכ ובהסתלקות האור ח"ו מהכלים אשתארן כגופא בלא נשמתא כו'.

והנה זו היא טענה אחת שעיקרה היא אלמעלה איך תזון גרמך כו', ואח"כ טענה ב' 'איכה תרביץ בצהרים שלמה אהיה כעוטיה' כו' והוא על הנוגע לנפש אלהית שנחשך אורה בקדרות הגלות וכמש"ל 'שחורה אני' כו'. ולולות טענה זו הוא כך, דאם היה ענין הגלות רק צער הגוף לבד היתה מחרשת כי לא עביד קב"ה דינא בלא דינא כנ"ל, אבל הרי ג"כ נגע עד הנפש שע"ז חשך משחור

ט. זה לשונו (שיה"ש עמ' קיג): וזהו ג"כ ענין ב' פסוקים אלו דפסוק 'הגידה לי' הוא טענת כנס"י ותחנוניה על הגלות כדפירש בזהר פ' ויקרא (ז' ע"א וע"ב) וז"ל בשעתא דכנס"י נפקת בגלותא אמרת קמיה 'הגידה לי' שאהבה נפשי' אנת רחימו דנפשאי אנת דכל רחימו דנפשי בך 'איכה תרעה' איך תזון גרמך כו' ובפר' בלק (קצו ע"ב) פ' ולכן נאמר כאן ב'פ' 'איכה' כנגד ב' חורבנות מקדש ראשון ומקדש שני שעל כל חורבן קוננת באיכה. ופסוק שני 'אם לא תדעי לך' כו' הוא תשובה שמשיב לה הקב"ה על טענותיה.

והנה להבין ענין התשובה זו ופירושה מהו התשובה 'אם לא תדעי כו' צאי' כו' שאינו מובן כלל איך יש בפסוק זה תשובה על טענות מרירות הגלות, יש בלאר מתחלה טענת כנס"י על הגלות המבואר בפסוק 'הגידה לי' כו' שאין הטענה על מה ולמה הוא הגלות כי על זה אין שייך כלל טענה דלא חשיד קוב"ה דעביד דינא בלא דינא ח"ו. אלא ענין טענות אלו הוא כי עם היות שחטאו עוון פשעו בני", מ"מ אין מובן כלל איך יתוקן כל זה ע"י הגלות, כי מרוב הצרות ושעבוד מלכיות ודאגת פרנסה המקפת את האדם מראשו עד רגלו עד שלבו ומוחו בל עמו לעסוק

הקב"ה אומר לו כביכול: אני מאוד נהנה מעבודתך, תורתך, תפילתך, קדושתך, זה עושה לי נחת רוח גדול במרומים. אבל עבודה כזאת יש לי הרבה מאוד בשמי השמים על ידי המלאכים והשרפים. אבל מזמך אני צריך דווקא את המלחמות, את ההתגברות, את הניצוח עם היצר וכוחות הרע. וגם באם נכשלת פעם ח"ו, אבל אני מחשיב את המלחמה שהיתה לך קודם לכן, כי המלחמה הזאת פותחת את כל הרקיעים, רק על ידי אפסר להביא את הגאולה, רק על ידי הצער הגדול אפשר לעורר את מידת הנצח העליונה שתגרום לפתיחת האוצרות הגנוזים והכמוסים שיתגלו לעתיד לבוא אשר עין לא ראתה אלקים זולתך'.

יכול להתגלות בעולם כי הוא נסתר ונעלם, כמוס וסתום, כמאמר הכתוב (דברים לב, לד) 'הלא הוא כמוס עמדי חתום באוצרתי'. וכדי לעורר ולהחיש ולפתוח את הקץ אין דרך אחרת אלא על ידי נצחון גדול ועצום שמנצחין ישראל את יצרם בתוך תוקף קושי הגלות מתוך צער גדול, ומכך נתעורר מידת הנצח העליון של הקב"ה לנצח את הרע ולהחיש את הגאולה, כי בשעת מלחמה מתעוררת מידת הנצח ואז מבזבז המלך את כל רכושו ואת כל אוצרותיו הנעלמים כדי לנצח את האויב'.

זהו התשובה שהקב"ה משיב לאותו יהודי המתרעם על קשייו הגדולים.

דכולהו בחי' עצמות אור אין סוף ב"ה שמשלים כל הפגמים, א"כ כמו כן ע"י בחי' והנצח כיון שע"ז ג"כ נמשך הגלוי מבחי' סתימו דכל סתימין שהוא עצמות אור אין סוף ב"ה זה גם כן מתקן כל הפגמים כמו ע"י תשובה הנ"ל. וזהו צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפיוזן בו 'כי אז היה פגם וחולי באיברי הנפש כדלעיל באריכות והרפואה לזה דוקא ע"י בחי' תשובה בו ולפי שלא כל אדם זוכה לבחי' תשובה כזו ע"כ המציא להם רפואה שיוכלו להגיע אליה והוא ע"י שפיוזן בין העכו"ם שאזי העבודה בבחי' נצח בו וגדול כח מדה זו להמשיך מבחי' סתימו דכל סתימין עד שע"ז יתקונו ויושלמו ג"כ כל הפגמים.

י. ראה דרך מיושנות (מצות מילה אות ג): שע"י הנצח מתגלה פנימיות השפע וכי שרש ההשתלשלות הוא מנצח דא"ק והוא שענין ניצוח זה הוא לאכפאי לט"א, וכמשל המלך שלצורך נצחונו מבזבז אוצרותיו, וכך למעלה בחינת האוצרות הם בחינת ה' חסדים הנ"ל שהם סתומים למעלה בו מהשתלשלות, והוא ע"י בחי' העלאת מ"ן ונמשך מ"ד, וידוע דהמ"ן הוא מבירורי ניצוצות שבנוגה, והרי זה כענין ניצוח המלחמה שאזי מתגלים האוצרות והתגלותם ע"י נצח, כי משם ואילך מתגלים החסדים כו'. וזה שאמרו (ברכות נח). והנצח זו בנין ירושלים וכמו שנתבאר במקום אחר באורך ע"פ צדקת פרוזנו בישראל' (שופטים ה, יא) צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפיוזן לבין האומות (פסחים פז): כדי שיהיה להם בחינת אתכפאי ומשיכו בחי' נצח והתגלות ה' חסדים ע"י שגם המה יגלו אוצר של ידאת שמים שלהם לצורך הניצוח לאכפאי כו'.

תארה ומלוכשת מרצונות זרים כנ"ל, וא"כ למה זה ירדה פלאים כו' שהרי הגלות הוא בודאי בשביל תיקון החטאים לכפר, וכמאד"ל גלות מכפרת עון, ומהו התיקון כיון שאדרבה ע"ז חל גרע מעלתם ויפיה בהיותה כעוטיה כו' ומלבד הטענה הראשונה הנוגע למעלה 'איכה תרעה' כו'.

והנה ע"ז באה התשובה 'אם לא תדעי לך' כו' וז"ל הזהר ויקרא בפירוש תשובה זו אמר לה קוב"ה שבוק את ידי דהא דידי מלה טמירא הוא לאתידע אבל 'אם לא תדעי לך' לגרמך הרי לך עיטא כו'.

כשירא ישראל למטה עובדים עבודת ה' בבחי' ניצוח לאכפאי לט"א לעמוד נגד כל מונע מעבודת ה' מבית ומחוץ ולהתגבר על יצרו המונעו מעבודת ה' ולהכניעו הפיליו ארצה דהיינו שלא יהי' שום דבר חשוב מגיפה כלל נגד עבודת ה' ולהפקיר הכל כו' שכל זה הוא ע"י בחינת נצח כנ"ל ע"ז מעוררים ג"כ למעלה בחי' לך ה' הנצח שיתלבש במדת הנצח שיתעורר ג"כ למעלה בחי' מדת הנצח על דברים המונעים מעבודת ה' ומנגדים ומסתירים וע"ז יפתחו ויתגלו ג"כ האוצרות בחי' סתימו דכל סתימין כנ"ל במשל ממלך בשר ודם כו' והוא 'מגלה עמוקות מני חשך' היינו מבחינת 'ישת חשך סתר' נמשך לאור וגלוי כו' שהיא ראשית ומקור להכמה עלאה.

והנה גילוי זה מבחינת סתימו דכל סתימין כחו גדול להשלים כל הפגמים שנעשו ע"י קלקול בבחי' ר"מ א"יברים הנפש ולמעלה בבחי' אדם העליון וכמו שנתבאר למעלה בטעם שהתשובה היא רפואה לחולי הנפש לפי שנמשך ע"ז מבחי' שלימותא

- ב -

חסרונות בני האדם מאחדים אותם לאחדים

וכתב לתרץ, כי כן יסד הבורא ית"ש בעולמו שכל המדינות יהיו צריכין זה לזה, ואפילו יהיה מהן מדינות גדולות וחזקות מ"מ יצטרכו להגיע למדינות אחרות, כמו שאנו מוצאים מדינות גדולות שלא יחסר להן ממון הרבה ואנשי חיל לרוב, ואפ"ה נזקקין להביא חיטים או נפט ממדינות אחרות.

וכל זה הטביע הקב"ה בעולם בכדי לגלות אחדותו בעולם, כי אין שום מלכות שתהא מושלמת בכל, ותרגיש שיש לה מלוכה וממשלה שלימה בעולם, שהרי היא נצרכת לאומות אחרות ואינה יכולה לומר על עצמה שהיא אדון על כל העולם, ויש לה בעלות ושלטון על הבריאה, מחמת החסרון שיש לה. ונמצא כי חסרון זה מגלה את אחדותו ית"ש בעולם, שהוא זן לכולא ומפרנס לכולא, שליט על כולא, שליט על מלכיא, ומלכותא דילך היא.

כל אחד צריך להגיע לאחרים מהמת החסרון שבו

עוד יש חשיבות גדולה אל ה'חסרון' של האדם, כי החסרון מייחד ומאחד אותו עם הקב"ה ועם כללות ישראל, והוא על דרך ה'פאזעלי' שיש בו חלקים מרובים וכל אחד מתחבר אל חבירו על ידי המעלות והחסרונות שבהם.

וכתב בספה"ק **ערוגת הבושם** (פר' וארא)^א על מה שמברכים 'בורא נפשות רבות וחסרון' דלכאורה הלא אנו מודים להשי"ת על הבריאה שעשה ומדוע לנו להזכיר החסרונות שיש בעולם שאינם מחמת הבורא ית"ש אלא מחמת עוונות האדם כמו"ש (קדושין פב.) הריעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי. ועוד יש לדייק מדוע פתח בלשון רבים 'נפשות רבות', וסיים בלשון יחיד 'נפש כל חי'.

אבל באם נתבונן בזה נדעה נרדפה לדעת כי יש בזה כוונה עמוקה במפעלות תמים דעים ית"ש שברצונו היה שכל המדינות וכל יושביה מקצה גבול הארץ ועד קצהו יתחברו יחד מעשי כולם אגודה אחת לחברת אנשי, ובאם הייתה הבריאה באופן שכל מדינה ומדינה וכל איש ואיש יהיה לו בעצמו די מחסוריו אשר יחסר לו היתה כל מדינה ומדינה וכל עם ועם וכל איש ואיש מיוחד ומופרד בפני עצמו ולא היה לו דבר אשר בעבורו יתחבר עם זולתו. על כן המציא השי"ת שתהיה כל מדינה ומדינה ואיש ואיש מחוסר, והחסרון של כל מדינה ומדינה הוא חוט המחבר את כל העולה כולו לאגודה אחת. וה כוונה שאנו מברכין להשי"ת 'בורא נפשות רבות וחסרונם' דהיינו שהשי"ת בראם באופן שיהיה לכל אחד ואחד חסרון, וקמפרש ואזיל החסרון הזה למה. ועל זה קאמר 'להחיות בהם נפש כל חי'. ומשו"ה בתחילה אמר 'בורא נפשות רבות' ושוב ע"י 'חסרונם' ע"ז הם 'נפש כל חי' בבחינת נפש אחת.

יא. זה לשונו: נקדים לבאר בס"ד נוסח ברכה אחרונה של ברא נפשות רבות וחסרונם על כל מה שבראת להחיות בהם נפש כל חי, וצ"ב מהו הכוונה בזה, ועוד, דמתחילה קאמר נפשות ושוב אמר נפש כל חי, ויש לבאר זה בשנתבונן בסדר הבריאה כפי מה שהטביעה השי"ת בטבעי הארצות נוכל להבחין לאור עולם כל הטבע באופן שמדינה אחת לא תוכל להוציא לאור עולם כל הצטרכות אשר יושבי אותה מדינה צריכין לה, למשל כו"כ עניני הצטרכות אשר מדינה זו צריכה להביא ממרחק ומאיים רחוקים לכלכל די מחסורו יושביה, וכמו"כ במיני האישים מצינו כו"ב דאי אפשר שאדם אחד יהיה סיפוק בידו להמציא כל מחסוריו הצריכים לו לכל הכרחיות גופו, והיא גופא טעמא בעי, כיון שהבורא ית"ש פעולתו אמת היה ראוי לכאורה שהעולם יהיה נברא באופן שבכל מדינה ומדינה תוציא הארץ כל מחסוריו יושביה באופן שלא יהיו נצרכים לזולתה, וכמו"כ היה ראוי שכל אדם יהיה באפשרותו להמציא לו בעצמו כל הראוי לו למחיתו ולקיימו.

שלימה, וכמ"ש (שיר השירים ז, ח) זאת קומתך דמותה לתמר, ואף שנחלקו ישראל לאברים כגון: ראש צואר עינים וכיוצא"ב, אך כללות כולם היא קומה אחת שלימה, וכמו שאומרים בתפילת מנחה דשבת 'אתה אחד ושמן ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ', שנמשלו ישראל לאבינו שבשמים בענין האחדות.

והגם שיש בתוך הקהל צדיקים גדולים ופשוטי עם, מ"מ בלתי התחברות כללות ישראל אין שלימות, לא מחמת פחיתות הפרט ח"ו, רק כי אי אפשר לנברא לבוא לידי תכלית השלימות רק באם יצטרף אחד לחבירו לקומה שלימה ולאדם השלם.

וכמו שאדם ללא רגלים אין בו תכליתו הראוי אף שיש בו כל ראשי האברים, כך כללות ישראל, שאין שלימות לראש בלא שאר האברים, וכמו שמצינו לגבי משה (ברכות לב.) אמר לו הקב"ה למשה 'רד מגדולתך כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל ועכשיו ישראל חטאו אתה למה לי'. והיינו שכל מדרגותיו הנשגבות של משה רבינו היו רק משום ישראל שהוסיפו בו שלימות. עכתו"ד.²

ומוסיף עוד בדברי חיים שכל מי שעולה על דעתו שכבר הוא שלם בלא חבירו, הוא גס רוח ומסתמא הוא ריק מכל. וצריך לידע חסרונו, כמו שאמרו חז"ל (אבות פ"ב מט"ז) לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין ליבטל ממנה. ועל ידי מי יושלם הפרט, על ידי שיש בו בחי' כללות, שכל אחד ערב בעד חבירו, הגם שאי אפשר להיות בתכלית השלימות בעוה"ז,

וכל זה הוא גם בפרטות לענין האדם עצמו, שברא השי"ת את בני האדם באופן שאין דעותיהם שוות, ולפיכך אפי' יחכם האדם מאוד יהא צריך להגיע לזולתו, כי אין מושלם בעולם, וכל אחד צריך להגיע לחבירו שיעזרהו או ליטול עצה ממנו, וכך נעשה אחדות בעולם, שיהא כל אחד מתחבר לרעהו, ויכירו כולם באחדותו ית"ש ויאמרו: אתה אחד ושמן אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

ונמצא שברא הקב"ה את האדם שיהא בו מעלותיו לצד חסרונותיו, בכדי שחסרונות האדם יגרמו לו להכיר באחדותו ית"ש שהוא תכלית השלימות ואין אדון בעולם רק השי"ת ואין בלתו.

וזה הפירוש 'בורא נפשות רבות וחסרונו' - שהשי"ת בורא נפשות רבות ולכל אחד מהם יש את חסרונותיו, בכדי 'להחיות בהם נפש כל חי' - שכל הנפשות יהיו מאוחדים כאילו הם נפש אחד, בכדי להכריז: 'ברוך חי העולמים', ואין עוד מלבדו.

כלל ישראל הוא קומה שלימה שיש בה ראש ידים ורגלים

וענין זה יפה נדרש בספה"ק דברי חיים (פרי כי תשא).

דהנה ידוע שתכלית הנכון הוא לעשות כלל מהפרטים, היינו שכל בני האדם הם פרטים מחולקים, וצריך לעשות מהם כלל אחד, וכמו האומה הישראלית שבכללותה היא אומה

אזי גם הראש מתעלה. ועל דרך זה רגלי העם דהיינו האנשים הפשוטים מנביהים את ראשי העם, וכמו שנאמר למשה לך רד כי שחת עמך. וכן בדרכי העבודה, שע"י שמתקן מעשיו הגשמיים שהם בחי' רגלים נעשים מחשבותיו זכים פי אלף ככה.

יב. וראה מש"כ הרב בעל התניא בספר תורה אור (ירוש בראשית) עה"פ השמים כסאי, שהרגלים חשובים יותר מהראש, כמו שרואים בהקצת הדם שנעשה ברגלים ועל ידי זה מבריא הראש, וכן כל גידי הראש וחיותו תלוי ברגלים. וכן הוא במציאות שהרגלים נושאים את הראש, ואם הרגלים מגביהות את עצמן,

כל פרטי הבריאה לזוים ונוטלים זה מזה

ובדברי חיים (פר' ראה) מביא מאמר חז"ל (שמו"ר לא, טו) בא וראה כל בריותיו של הקב"ה לווין זה מזה היום לזה מן הלילה והלילה מן היום. וכן מלאכים ושרפים וכל צבא השמים לווין אחד מהשני, כי כך הטביע הקב"ה בעולמו שכל אחד משלים את השני, ויש אומנים בכל תחום ותחום כמו בנאים נגרים סנדלרים וחייטים, ולא שייך במציאות שישלים כל צרכיו בלתי עזר זולתו. ע"כ.¹

וכתב ב'דברי חיים' שכל זה הוא בעבור תהיה כל הבריאה כללות ומציאות אחת, כמו שאם אין התקשרות באיברים זה לזה היה האדם בטל, כך הבריאה מתקיימת רק ע"י התקשרות זה בזה, ואם לאו יתפרדו הברואים זה מזה ולא יהא קיום לעולם. ע"כ.²

כי מצוות השייכות לכהן בלבד, או רק בארץ ישראל, וכן כיוצ"ב, יושלם חסרונן מצד כללות שבו.

ובדברי האריז"ל כתוב לאמר, שענין זה נכלל במצוות עשה של 'ואהבת לרעך כמוך', וכמו שכתב (שער הכוונות דרושי ברכת השחר) וזה לשונו: צריך שיקבל עליו מצוות ואהבת לרעך כמוך ויכוין לאהוב כל אחד מבני ישראל כנפשו וכו' ובפרט אהבת החברים העוסקים בתורה ביחד צריך כל אחד ואחד לכלול עצמו כאלו הוא אבר אחד מן החברים שלו. ע"כ.

עוד כותב בדברי חיים (פר' קורח), דהנה כל הנבראים הם כמו גוף אחד, בפרט אומה אחת היא כקומת האדם שיש ביניהם בעלי חכמה ועצה שהם בראש, ויש בעלי עבודה שהם ידים וגוף, ואם יתבונן בזה, הרי נוכח לדעת שא"א שיתנשא הראש על הרגל, הגם שהראש הוא אבר שהנשמה תלויה בו, מכל מקום אין בו שלימות אלא ע"י הרגל, כי לא יתקיים זה בלא זה.³

טו. וזהו שאיתא בתולדות יעקב יוסף (פרשת בראשית אות ד) דברי המדרש (תנחומא משפטים) ששאל דוד מהש"ת שיהיה עושר קצוב לזה במדה ומשקל ע"פ הדין לזה כמו לזה, ולא שיהיה אחד עשיר גדול מצד הרחמים ואחד עני מצד הדין. והשיבו הש"ת א"כ 'חסד ואמת מן יצורוהו', שצריך שיגמול חסד זה עם זה, שבזה נברא העולם, וכשיהיו שוין לא יצטרך זה החסד מזה וכו'. וקשה, תינח בעושר, אך בלימוד עדיין הקושיא במקומה עומדת, שזה תלמיד חכם וזה עם הארץ ומהראוי שיהיו כולם יודעים התורה מקטן וגדול.

ומתוך דלפי זה לא יהיה השפע רק מצד אחד, ורצון הבורא שישפיעו זה בעושר וזה ישפיע בתורה ומוסר, ואז נקראו שניהם 'מאורות הגדולים' שישפיע כל אחד אורו לחבירו. וזה 'חסד ואמת' שהעשיר משפיע 'חסד' וממון לת"ח, והת"ח משפיע 'אמת' לעשיר.

ובזה מבאר הפסוק 'ועש אלקים את שני המאורות הגדולים' שתכלית עשיית ובריאת העולם שיתחברו יחד, שיקראו שניהם גדולים, ולא בלבד שאנשי החומר ישפיעו לאנשי הצורה בעשרם, והת"ח אנשי הצורה ישפיעו בתורתם לאנשי החומר, שזהו עולם חסד יבנה.

יג. זה לשון קדשו: דהנה כתוב בספרים לענין הגאווה והתנשאות שהוא דבר נמנע לבעל שכל מצד הטבע, דהנה כל המציאות בכללות אדם אחד ובפרט אומה אחת הוא כמו אדם אחד, ויש בתוך מין אדם בחינת אנשים שהמה בבחינת ראש, בעלי חכמה ועצה, וגם אנשים בעלי עבודה לעבוד בגוף מה שיצטרך, וככה הרבה בחינות, אבל כולם כל אישי המין לאדם אחד יחשב, זה בחינת ראש וזה בחינת רגלים וידים (תיקו"ז תי' כא ג:). והנה לפי זה אין להתנשא אחד על חבירו, כמו שאין התנשאות לראש על הרגל, כי כולם בכללי איש אחד, ושלימות האדם בראש כמו הרגל והרגל כמו הראש, הגם כי יוכלו לחיות בלא רגל ואי אפשר לחיות בלא ראש, אך אין זה תכלית שלימות האדם בלא רגל, ולכן אין להתנשאות זה על זה.

יד. וכן רואים שעולם חסד יבנה, שכך הטביע הקב"ה בעולמו שכולם יהיו צריכים זה לזה, וכמ"ש (מועד קטן כה:.) דיספד יספדוניה דיקבר יקברוניה דיטען יטענוניה דידל ידלוניה, כלומר, במדה שהוא מודד לבריות בדברים אלו בה מודדין לו. והוא צריך להספיד את חבירו כבדי שאחרים יספידוהו וכן בכל צרכי העולם.

חשבה רק על תועלת עצמה בלבד. אך כאשר נתאחדו לאבן אחת - שוב נתאחדו כולן למטרה אחת - הצדיק יהיה לו מקום להניח את ראשו, וא"כ נתבטל הויכוח, כי כיון שהן מרגישות כמציאיות אחת הן יכולות לראות לפנין מטרה אחת - היא טובתו של הצדיק, וא"כ מה לי הכא ומה לי התם.

הראש הוא לפי ערך הגוף

ואגב אורחא נביא מה שמסופר על הרה"ק רב"צ מבאבוב זי"ע שנכנס לביהמ"ד ומצא את זקני החסידים משוחחים, ושאלם אודות איזה ענין דיברו, והשיבו לו שהביעו את צערם על שבזמננו אין צדיקים קדושים כמו הדורות הקודמים כמו הרה"ק רצ"ה מרימנוב, והרה"ק מראפשיץ, והרה"ק מצאנו, זכותם יגן עלינו.

נענה להם הרה"ק מבאבוב זי"ע 'כלל ישראל קען נישט זיין קיין בעל מום', ואח"כ ביאר כוונתו עפ"י דברי חז"ל שיש מומים שהם בגדר 'שרוע' האמור בתורה, שאחד מאבריו גדול מחבירו. כגון שהראש גדול יותר ביחס לשאר הגוף (במרות ג' ע"ב). וכן כאשר ראשי בני ישראל, המה הצדיקים שבכל דור ודור, גדולים יותר מדי לפי ערך אותם הדור, הרי זה בעל מום, ולכן העמיד הקב"ה את צדיקי הדור לפי ערך אותו הדור^{טז}.

עבודת ימי הפורים - לצחום עם הרגשת הפירוד

כשיש אחדות יש מטרה משותפת ככולם

בא וראה לשוננו של הרה"ק רבי אברהם חיים מלאטשוב זי"ע שמוכיח בספרו אורח לחיים (פר' קדושים) שהאדם שאינו נכלל בקרב קהל ישראל הרי הוא שוטה וכסיל יותר מהאבן, וז"ל: **האדם המתגאה על חבירו הוא בוודאי שוטה גדול, כי כל ישראל הם קומה שלימה והכל אחד ואין יתגאה הראש על הרגל כיון שהכל אחד.**

ומוסיף להביא ראיה: **אבן יעקב יוכיח, שהיו האבנים מתקוטטין זה אומר עלי ניח צדיק את ראשו וזה אומר עלי ניח צדיק את ראשו, והשי"ת עשאו כולן אבן אחת (חולין צא:), ואחר כך לא היה מריבה צד האבן שהיה מניח עליו רגליו לומר שיניח ראשו עליו כי הכל אחד.**

וביאור דבריו הוא, דהנה איתא (חולין צא:): לענין יעקב אבינו שנאמר בו 'ויקח מאבני המקום' בלשון רבים, ואחר כך אמר 'ואת האבן הזאת' בלשון יחיד, מלמד שנתקבצו כל אותן אבנים למקום אחד, וכל אחת ואחת אומרת עלי ניח צדיק זה ראשו, מיד עשאו הקב"ה אבן אחת.

ולכאורה קשה, כי גם לאחר שנתקבצו האבנים ונעשו לאבן אחת, בכל זאת, הרי ראשו של הצדיק מונח רק על חלק מהאבן הגדולה, ועדיין נשארה הטענה הצודקת שכל אחד רוצה שעליו יניח צדיק את ראשו.

והתירוץ הוא, כי כל הויכוח היה רק כאשר האבנים היו נפרדות וחלוקות זו מזו, וכל אחת

כה ע"ב), הוא דמעלי לך דוקא, הצדיק החדש הוא הנוטע בדורן הוא המעלה לנשמתך, ואל תאמר שהימים הראשונים היו טובים מאלה וכו' (קהלת ז, ט). עכ"ד.

טז. וראה בענין זה בספה"ק אגרא דלה (פר' שלח) על אמר הכתוב (תהלים צב, יג) צדיק כתמר יפריח, עפ"י שאמרו רז"ל (ב"ב צא ע"ב) כל מילי עתיקי מעלי לבר מתמרי, שכל דבר ככל שמתיישן הרי זה משובח, מלבד התמר שהוא טוב כשהוא חדש ולא כשהוא ישן. וכן הוא בצדיק אין לך אלא שופט שבימך (ר"ה

וכך הענין בכללות ישראל, הצדיק היותר גדול שבדור, אשר שכלו וצדקתו מתפשט על כל האברים, הוא בחינת הראש, ויש עיני העדה, ויש מבחינת רגלים, וכן כל שאר האברים. ומשום הכי נצטוו ישראל על אחדות הלבבות כמ"ש ויחן שם ישראל לשון יחיד. וזהו 'והיו תואמים מלמטה', ר"ל שיהיה להם אחדות, מטעם כי 'על ראשו הם תמים' בלי פירוד כלל. עכ"ל.

מחצית השקל - לייחד את ישראל בשורשם

וזהו ענין 'מחצית השקל', והוא על דרך משל לנהרות היוצאים מן הים, והמים הנמצאים בתוך כל נהר נפרדים אחד מרעהו, אבל עדיין כל המים מאוחדים בשורשם שהוא הים הגדול.

וכן על דרך זה יש בכל אחד מישראל שני חלקים: החלק העליון הוא הנשמה העליונה הכלולה מכל נשמות ישראל ללא הפסק ביניהם, והחלק התחתון הוא ניצוץ הנשמה שנכנס בתוך כל גוף פרטי של ישראל, ושם היא נדמית כמו מציאות נפרדת מחמת שהיא בתוך הגוף, אבל בשורשם מאוחדים כל הנשמות במחצב העליון.

ועל ידי שנותנין ישראל 'מחצית השקל' הם חוזרים ומתבטלים בשורשם העליון ונעשים מציאות אחת ממש, והחלק הנפרד מתאחד עם החלק הכולל עד שנעשים לאחדים".

וזהו עבודת ימי הפורים - ללחום עם הרגשת הפירוד שיש בישראל, אשר דבר זה ביקש לעורר המן הרשע באמרו 'ישנו עם אחד מפוזר ומפורד'.

ועבודה זו מתחילה בפרשת שקלים ופרשת זכור.

דהנה יש להבין ענין 'אחדות ישראל', איך יכולים שני אנשים להרגיש כמוציאות אחת, הרי זה היפך טבע האדם הרוצה להגדיל עצמו על חבירו ולהיות נפרד לעצמו.

והביאור הוא, שהרגשת האחדות נמשכת מחמת שבשורשם העליון כולם מאוחדים כאחד ללא פירוד כלל.

וכתב בספה"ק **ערבי נחל בשם שערי אורה** על פסוק 'והיו תואמים מלמטה ויחדיו יהיו תמים על ראשו', והקשה למה נאמר ברישא דקרא 'תואמים' שזה מורה על ב' דברים שנתחברו יחד, ובסיפא דקרא נאמר 'תמים' שזה מורה אל דבר אחד אחדות שלם.

ותירץ כי כלל ישראל אף שהגופים מחולקים, מכל מקום מצד נשמותיהם בשרשם למעלה הן אחדות אחד, והגם שאין כל ישראל שוים בחכמה ובצדקות, הרי זה כמו גוף אחד שיש בו אברים שונים, אחד חשוב מחברו, ויש ראש שבו שכל, ובלב בינה, ובכליות עצה, ושאר אברים, כל הקרוב לאברי השכל חשוב יותר משאר אברים הרחוקים מהם.

גם הם בחי' מחצית השקל משלהם היינו פלג השני לחבר את האוהל שיהיו בבחי' שקל שלם. אך ע"י מה יהיה דבר זה. לזה אמר ונתנו איש כופר נפשו לה'. היינו שימסרו את נפשם על קדושת שמו ית' באמת ובלב תמים ויקבלו עליהם עול מלכות שמים ביראה ואהבה. ובזה יהיה להם תקומה ונשיאות ראש. היינו כי ע"י קבלת עול מלכות שמים ומסירות נפש לה'. ידוממו למעלה את מחצית השקל בחי' פלג גופא שלהם למקורו

י. וראה בספה"ק **אוהב ישראל** (פרשת שקלים): הבורא ב"ה וב"ש צוה למרע"ה כי תשא גו' כשיצטרך להגדיל את קומתן של ישראל ולהנשאם בנשיאות ראש לאשר הם בעת זמן ההוא בבחי' קטנות ח"ו. והוה לפקודיהם מלשון חסרון. אז יתנו כל אחד ואחד מישראל מחצית השקל הקודש והיינו שיתחזקו אז בני ישראל את עצמם בעת ההוא ולעמוד על נפשם **שיראו לחבר את האוהל להיות אחד לבל יהיו ח"ו בבחי' פלג גופא רק שיתנו**

ועל ידי שמתחזקים באחדות ישראל בשורשם, מוחים את שמו של עמלק והמון, ומגבירים את קדושת ישראל בעולם, וזו היא העבודה המוטלת עלינו בימי הפורים שבהם צריך לעורר אחדות ישראל ע"י משלוח מנות איש לרעהו וע"י מתנות לאותם האביונים והנחלשים שהם בחינת רגלין, ובכך מגלים שכולנו בנים למקום, כאיש אחד בלד אחד מחמת התגלות שורש הנשמה העליונה המאחדת אותנו יחדיו.

ולעומת זה עמד המון הרשע שרצה להקדים שקליו לשקליהם של ישראל (מגילה יג:): וכתבו התוס' (שם טו): שמעתי שעשרה אלפי ככר כסף עולין חצי שקל לכל אחד מ'ישראל' שהיו שש מאות אלף כשיצאו ממצרים, ואמר שיתן לאחשורוש כל פדיונם. עכ"ל. והיינו שביקש המון הרשע לרמוז שהחצי הוא נפרד מצד עצמו וכדרך עמלק שביקש להפריד את ישראל משורשם ולהפריד מהם את הנחשלים שהם החלקים הנמוכים בבחינת 'רגל'.

נקודות העולות מן האמור:

- א. יש לכל אחד מאיתנו 'אל"ף זעירא', כי כל אחד יש לו איזה חסרון ומיעוט שגורם לו להרגיש שאינו מוצלח ואינו מוכשר.
- ב. די שיוכל לשראות השכינה בישראל על כן יש בכל אחד מאיתנו 'חסרון' מסויים. מי שיודע ללמוד בעיון אין לו שליטה כ"כ בבקיות, ומי שהוצק חן בשפתותיו לדבר בלשון לימודים אינו יכול למשך בעט סופרים, וכן כיוצא בזה יש לכל אחד בחינה של 'שתום העין'.
- ג. הו הדרך שהורו לנו ספרי החסידות אין להביט על החסרונות והנפילות שלנו, לא לתת מקום לעמלק והמן להפיל אותנו על ידי חסרונות אלו, אלא לראות את המעלה המיוחדת של החסרון הזה, כי דווקא על ידי חסרון זה נעשה אצלנו מקום להשראת השכינה! חסרון זה - הוא המשכן והוא בית המקדש שלנו!
- ד. השכינה אומרת אל דודה: 'הגידה לי שאהבה נפשי', הגד נא לי דודי העליון, איזה תועלת יש לך מהגלות הארוכה הזאת.
- ה. 'איכה תרעה' - אין תזון ותרעה את עצמך בשנות הגלות מעבודתן של ישראל, שהרי ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים, 'איכה תרביץ בצהרים' - אין יגיע התיקון לנפש האלוקית שנחשך אורה בקדרות הגלות.
- ו. התשובה על כך היא שאור הגאולה אינו יכול להתגלות בעולם כי הוא נסתר ונעלם. וכדי לעורר ולהחיש ולפתוח את הקץ אין דרך אחרת אלא על ידי נצחון גדול ועצום שמנצחין ישראל את יצרם בתוך תוקף קושי הגלות מתוך צער גדול, ומכך נתעורר מידת הנצח העליון של הקב"ה לנצח את הרע ולהחיש את הגאולה.
- ז. יש חשיבות גדולה אל החסרון של האדם, כי החסרון מייחד ומאחד אותו עם הקב"ה ועם כללות ישראל, והוא על דרך ה'פאזעל' שיש בו חלקים מרובים וכל אחד מתחבר אל חבירו על ידי המעלות והחסרונות שבהם.
- ח. כן יסד הבורא ית"ש בעולמו שכל המדינות יהיו צריכין זה לזה, ואפילו יהיה מהם מדינות גדולות וחזקות מ"מ יצטרכו להגיע למדינות אחרות, כמו שאנו מוצאים מדינות גדולות שלא יחסר להם ממון הרבה ואנשי חיל לרוב, ואפ"ה נזקקים להביא חטים או נפט ממדינות אחרות. וחסרון זה מגלה את אחדותו ית' בעולם, שהוא זן לכולא ומפרנס לכולא, שליט על כולא, שליט על מלכיא, ומלכותא דילך היא.
- ט. השי"ת ברא את בני האדם באופן שאין דעותיהם שוות, ולפיכך אפי' יחסם האדם מאוד יהא צריך להגיע לזולתו, כי אין מושלם בעולם, וכל אחד צריך להגיע לחבירו שיעזרהו או ליטול עצה ממנו, וכך נעשה אחדות בעולם, שיהא כל אחד מתחבר לרעהו, ויכירו כולם באחדותו ית"ש ויאמרו: אתה אחד ושמןך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.
- י. אף שנחלקו ישראל לאברים כגון: ראש צואר עינים וכיוצ"ב, אך כללות כולם היא קומה אחת שלימה, וכמו שאומרים בתפילת מנחה דשבת 'אתה אחד ושמןך ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ', שנמשלו ישראל לאבינו שבשמים בענין האחדות. והגם שיש בתוך הקהל צדיקים גדולים ופשוטי עם, מ"מ בלתי התחברות כללות ישראל אין שלימות, לא מחמת פחיתות הפרט ח"ו, רק כי אי אפשר לנברא לבוא לידי תכלית השלימות רק באם יצטרף אחד לחבירו לקומה שלימה ולאדם השלם.
- יא. עבודת ימי הפורים - ללחום עם הרגשת הפירוד שיש בישראל, אשר דבר זה ביקש לעורר המן הרשע באמרו 'ישנו עם אחד מפוזר ומפורד'. ועבודה זו מתחילה בפרשת שקלים ופרשת זכור.
- יב. כלל ישראל אף שהגופים מחולקים, מכל מקום מצד נשמותיהם בשרשם למעלה הן אחדות אחד, והגם שאין כל ישראל שוים בחכמה ובצדקות, הרי זה כמו גוף אחד שיש בו אברים שונים,
- יג. ענין 'מחצית השקל', והוא על דרך משל לנהרות היוצאים מן הים, והמים הנמצאים בתוך כל נהר נפרדים אחד מרעהו, אבל עדיין כל המים מאוחדים בשורשם שהוא הים הגדול. וכן על דרך זה יש בכל אחד מישראל שני חלקים: החלק העליון הוא הנשמה העליונה הכלולה מכל נשמות ישראל כאחד ללא הפסק ביניהם, והחלק התחתון הוא ניצוץ הנשמה שנכנס בתוך כל גוף פרטי של ישראל, ושם היא נדמית כמו מציאות נפרדת מחמת שהיא בתוך הגוף, אבל בשורשם מאוחדים כל הנשמות במחצב העליון.